

Zu Schluss ist noch eine unsichere, sich aber wahrscheinlich auf den Grünen Laubsänger beziehende Beobachtung zu erwähnen.

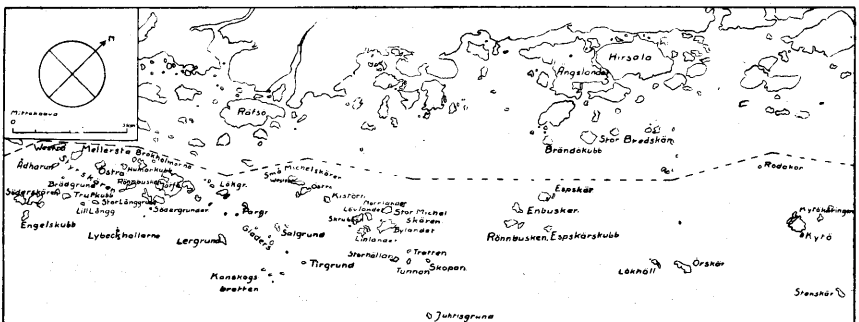
18. VI. 1936. Landesgemeinde Viipuri, Liimatta. 1 intensiv singendes ♂ in einem lichten, etwas anmoorigen, am Rande einer Ackerfläche gelegenen Fichtenbestand nicht weit vom Gehöft Liimatta. Hauptholzart Fichte, sowohl in stattlichen Individuen als auch niedrige, dichte Gebüsche bildend. Üppige, hainartige Bodenvegetation. (SULO LEHTONEN und VOITTO LAINE.) — Am 1. VII. wurde der Vogel nicht mehr angetroffen (T. A. PUTKONEN, briefl. Mitteilung).

Espoon ja Kirkkonummen saaristojen linnustosta.

A. A. ARHIMO ja R. P. TAMMILEHTO.

Seuraavassa esitetyt havaintomme perustuvat vv. 1930—1933 tekemiimme lukuisiin retkiin Espoon ja Kirkkonummen ulkosaaristoissa, alueella, jota rajoittavat idässä Kytö ja lännessä Rönnskärin majakka. Tutkimustemme kohteena on toistaiseksi ollut erityisesti Epskär niminen luotoryhmä mainittujen pitäjien raja-
mailla. Tämän ohella olemme käyneet melkein kaikilla muillakin mainittujen pitäjien ulkosaariston ja osaksi myöskin sisäsaariston luodoilla ja saarilla.

Tutkimusalue käsittää suuren joukon sekä aukeita luotoja ja kareja että metsäisiä saaria. Ollen huomattavan matkan (4—7 km) päässä rannikosta ja ennenkaikkeaa kaukana Helsingistä, ne ovat hyvin rauhallisia pesimäpaikkoja. Vain syksyllä lintujen ampumisaikaan joku linnustajajoukkue eksyy sinne saakka. — Alueen luodot voidaan jakaa pääasiassa kolmeen tyyppiin:

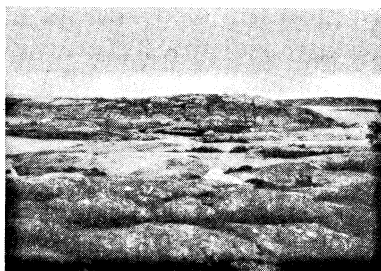

Tutkimusalueen kartta. Katkoviiva = tutkitun alueen pohjoisraja.

1. *Paljaat, aukeat luodot, joilla on ainoastaan vähän tai ei ollenkaan kasvillisuutta.* Osa näistä on matalia, pieniä kareja, joitten yli aallot lyövät myrskyjen aikana. Ne ovat vain lintujen lepo- ja yöpymispaikkoja. Toinen osa on jyrkkärantaisempia luotoja, joissa ruohokasvillisuus on runsasta. Tämä kasvillisuus täyttää kaikki suojaiset kallionkolot, halkeamat ja syvennykset luodon keskustassa, usein varsin suurina aloina. Kukkakasveista tapaa runsaimmin katkeraa maksaruohoa (*Sedum acre*), ruoholaukkaa (*Allium schoenóprasum*) ja sauniota (*Matricaria*). Varsin usein näillä luodoilla on suomuodostuksia, johtuen vettäläpäisemmästä kallioperästä. Sammalet, sarat ja heinät muodostavat näiden kasvillisuuden. Nämä luodot ovat erittäin suotuisia pesimäpaikkoja tiiroille, lokeille, karikukoille ja punajalkavikloille.

2. *Luodot, joissa on sekä ruoho- että pensaskasvillisuutta.* Ruohokasvillisuus on suunnilleen sama kuin edellisissäkin. Kataja peittää usein varsin suuria alueita. Ollen matalaa, maata pitkin suikertelevaa ja tiheässä kasvavaa, se muodostaa vaikeasti läpäistävän tiheikön ja kätkee maaperän täydellisesti näkyvistä. Haahkoille sekä muille vesilinnuille, mutta myös lokeille (selkälokit käyttivät niitä) se tarjoaa hyviä pesäpaikkoja. Hietikoita on vain parilla kolmella luodolla (Örskär, Lökhäll ja Storhäll). Kivikoita ja siirtolohkareita on niinkään vähän. Kallioperä on runsaasti halkeillutta, muodostaen monia metrejä syviä onkaloita (Engelskobben). Näillä luodoilla on myös matalia kuusitiheikköjä, pienempiä leppä- ja pihlajaryhmiä. Etelänpuoleiset rannat ovat jyrkempiä, pohjoisrannat matalampia.

3. *Metsäiset saaret.* Ne ovat kokonaan metsän peitossa tai on niissä vain puuryhmiä. Mänty on vallitseva, joskin kuustakin on hyvin runsaasti. Koivua, leppää ja pihlajaa tavataan vähemmän. Ne saaret, joissa on vain puuryhmiä, ovat enimmäkseen kanervan ja variksenmarjan peittämät. Suomuodostuksia on runsaasti. Sammalet, sarat ja niittyvillat täyttävät vesiperäiset kallio-

Enbusken, tyypillinen ulcosaari.
— Valok. R. T. 1932.

Enbusken, a typical rocky islet.

syvennykset. Suopursu ja suomurain ovat myös tavallisia. Rannat useimmiten matalia, kivikkoisia, etenkin pohjanpuolella.

Mitään jyrkkää rajaa edellä esitettyjen tyyppien välillä ei luonnollisestikaan ole.

Kysymyksessä olevan alueen linnusto on kvalitatiivisesti suurin piirtein samanlainen kuin yleensä maamme rannikoilla, mutta yksilörunsaudessa se vienee voiton monista muista saaristoista, mikäli tähän astisista julkaisuista voidaan päätellä. Lintutiheys on täällä huomattavasti suurempi kuin esim. K. E. SUNDSTRÖMIN (1927) tutkimassa verrattain läheisessä Tammisaaren saaristossa. Erityisesti koskee edellä sanottu lokkeja. Niinpä esim. SUNDSTRÖM arvioi alueellaan pesivien kalalokkien (*Larus canus*) parimäärän sadaksi. Nyt puheenaolevalla, huomattavasti pienemmällä rannikko-alalla olemme varsin varovaisesti arvioiden päätyneet 155 pariin. Samoin on täällä pesivien selkälokkien (*L. fuscus*) parimäärä suunnilleen kaksi kertaa niin suuri kuin Tammisaaren edustalla olevassa saaristossa. (Siellä on SUNDSTRÖMIN mukaan n. 200 paria.) Harmaalokista (*L. argentatus*) SUNDSTRÖM ilmoittaa alueeltaan ainoastaan 3 pesälöytöä, nekin vuosilta 1914—1915. Alueellamme pesii sensijaan ainakin 65 paria. (Vrt. selostusta harmaalokista jäljempänä.) Muihin lajeihin nähden on pariluku täällä absoluuttisestikin jokseenkin yhtä suuri kuin verrattavassa saaristossa. *Alca torda* merkillistä kyllä kuitenkin puuttuu Kirkkonummen saaristosta. Emme ole sitä edes kertaakaan nähneet. KREÜGER (1928) on 19. VI. 27, siis pesimisaikaan todennut yhden parin Kittelskär-luodoilla.

On vaikea päätellä, mistä lokkien runsaus täällä johtuu. Kenties on saaristo täällä rauhallisempaa kuin Tammisaaren edustalla. Voitaisiin myös ajatella, että lokeilla on hyvät ravinnonsaantimahdollisuudet Helsingin satamissa, mutta niissähän näkee lokkeja pesimisaikaan varsin vähän.

Emme katso olevan syytä ainakaan toistaiseksi julkaista täydellistä esitystä kaikista Espoon ja Kirkkonummen saaristojen alueella pesivistä linnuista. Tämä siksi, että havaintomme etenkin sisäsaaristoon nähden eivät kaikilta kohdiltaan ole täydellisiä. Olemmekin seuraavassa maininneet vain muutamia tärkeimpiä ja kiintoisimpia lajeja.

Nyroca fuligula (L.) Tukkanarsku on aikaisemmin ollut hyvin harvinainen saaristossa. Niinpä R. PALMGREN (1913) sanoo siitä: „Men äfven vid saltsjön häckar denna utpräglade sötvattensfågel, om än ytterst sällan, nämligen på kala klippskar i hafsbandet.“ Nykyisin se kumminkin esiintyy varsin yleisenä. Se pesii mieluummin ulkomeren avoimilla ja puuttomilla luodoilla, valiten tällöin pesäpaikakseen tavallisesti luodon keskustasta pienen syvennyksen, joka on ruohomättäiden ympäröimä. Laji pesii yhtähyvin lokki- kuin tiirayhteiskunnissakin, ja ilmeistä on, että lokit jättävät pesät rauhaan, sillä emme ole tavanneet vielä kertaakaan hävitettyä tukkanarskun pesää. Variksellakin on pieni mahdollisuus havaita niitä, siksi piilossa pesät ovat.

Laji esiintyy perättäisinä vuosina toistuvana samoilla luodoilla, vaikkakin pariluvussa saattaa olla suuriakin eroavaisuuksia. Niinpä v. 1931 19. VI. Enbusken-luodolla tavattiin vain 1 pesä, kun taas v. 1932 20. VI. tehtiin kokonaista 7 pesälöytöä, ja v. 1939 20. VI. pesi taas vain yksi pari. Samanlaatuisia, vaikkakaan ei näin suuria eroja, on todettu muillakin lajin vakinaisilla pesäluodoilla. Seuraavassa muutamia pesälöytöjä:

1930 27. VI. Enbusken 2 pesää: 9 ÷ 9 mun. 25. VI. Söderskär 3 pesää: 9 ÷ 16 ÷ 9 mun. 25. VI. Salgrund 1 pesä: 2 mun. 1931 18. VI. Lökhäll 4 pesää: 11 ÷ 11 ÷ 10 ÷ 9 mun. 19. VI. Enbusken 1 pesä: 7 mun. 1932 20. VI. Lökhäll 1 pesä: 10 mun. 20. VI. Enbusken 7 pesää: 11 ÷ 10 ÷ 11 ÷ 8 ÷ 2 ÷ 12 ÷ 10 mun. 1933 22. VI. Rödakon 1 pesä: 7 mun.

Somateria m. mollissima (L). Haahka on tullut vuosien kuluessa työnnettyksi yhä enemmän länteen. Niinpä Helsingin edustalla olevilla luodoilla ei sitä enää tavata ollenkaan, vaikka vielä vuosisadan vaihteessa se oli aivan yleinen. Espoon ja Kirkkonummen ulkosaarilla se on sitävastoin havaittavissa kaikkialla, vaikka ei sielläkään erikoisen runsaasti. Yhden luodon haahkamäärä nousee harvoin yli 4—8 parin (Espskär 19. VI. 1933 4 pesää), useimmiten 1—3 paria. (Lökhäll 18. VI. 1931 3 pesää, Enbusken 20. VI. 1932 2 pesää). Runsaammin haahka esiintyy vain Rönnskärin ympäristössä, jossa tyyninä kesäkuun aamuina saattaa yhdellä silmäyksellä nähdä useita kymmeniä haahkapoikueita. — Laji pesii yhtä hyvin aivan pienillä, paljailla kuin suuremmillakin luodoilla, joissa tavallisesti on katajapensastoa tarjoamassa suojaisia pesäpaikkoja ja myös metsäisillä saarilla. Pesä on tällöin useimmiten jonkun puun tai

pensaan suojassa. Varsin suuri määrä pesistä syystä tai toisesta tuhoutuu. Poikaset kuoriutuvat kesäkuun puolivälissä, vaikkakin tuoreita munia saattaa tavata vielä saman kuun lopulla.

Oidemia f. fusca (L). Tämä laji on sitkeästi pitänyt puoliaan ihmistä ja muita hävittäviä voimia vastaan ja esiintyy, joskin harvalukuisena, kaikkialla Espoon ja Kirkkonummen ulkosaaristossa. Pikkasiipi pesii hajallaan siellä täällä ulkokareilla, usein lokkiyhdyskunnissa. (19. VI. 1931 2 pesää Rönbuskenin harmaa- ja selkälokkiyhdyskunnassa.) Pesä on tavallisesti pensaan tai matalan kuusen suojassa, usein myös kallionotkelmassa rehevän ruohokasvillisuuden kätkemänä (Lergrundin 3 pesää 25. VI. 1930).

Arenaria i. interpres L. Karikukko pesii yleisesti puuttomilla, ei aivan pienillä luodoilla ulkosaaristossa, tavallisesti 1 tai 2 paria luodollaan, Enbuskenilla kuitenkin v. 1931 todennäköisesti 3 paria. Pesä on pienen ruohomättään, *Matricaria*'n tai *Allium schoenoprasum*-kasvuston suojassa. Munia olemme tavanneet yleensä 4, pari kertaa 3: Rödakon 18. VI. 1931 ja Enbusken 20. VI. 1933. Kesäkuun 15 ja 20 päivän välillä ovat munat hyvin vahvasti haudotuja, joten poikasten kuoriutumisaika sattuu täällä juhannuksen tienoilla.

Larus minutus Pall. Pikkulokki on tavattu kerran 14. VI. 1932 pesivänä tiirayhdyskunnassa vähän varsinaisesta tutkimusalueesta itään, Espoon Varsasaaren ja Vehkasaaren välisellä luodolla. Pesä, jossa oli 3 munaa, oli keskellä 15—18 tiiraparin muodostamaa yhdyskuntaa. Myöhemmin ei ole enää pikkulokkia havaittu mainitulla paikalla.

Larus r. ridibundus L. Naurulokki, joka pesii varsin yleisenä sisäsaaristossa, on jo ehtinyt mieltä ulkokareihinkin ja vallannut alaa sieltä. Havaittiin ensimmäisen kerran pesivänä Enbusken-luodolla 19. VI. 1931, kuitenkin vain yksi pari. 1932 oli 2 paria rakentanut sinne pesänsä, joista toisessa oli 20. VI. 3 munaa ja toisessa kaksi juuri kuoriutunutta poikasta sekä yksi muna. (V. 1933 naurulokki niinikään esiintyi mainitulla paikalla, esim. 20. VI. 6 exx., pesää ei kuitenkaan tällöin löytynyt.) Pesät olivat rehevässä notkelmassa 8—10 m. etäisyydellä rannasta. Koska kirjallisuudessa

mainitaan vain harvoja tapauksia naurulokin pesimisestä ulkoka-reilla, lienee edellämainittu ensimmäisiä havaintoja lajin tämän-laatuista aluevaltauksista maassamme.

Larus c. canus L. Kalalokkiyhdykskunnat ovat ylipäänsä pieniä, 2—15 paria käsittäviä. Harvemmin vain yksi pari pesii luodollaan. Poikkeuksellisen paljon kalalokkeja on Gaddarne-luodoilla: v. 1931 60—65, v. 1932 47—50 ja v. 1933 40—42 paria.

Pesät, joita löytyy kaiken kokoisilla, metsäisilläkin luodoilla, sijaitsevat varsin vaihtelevilla paikoilla, milloin kalliolla, milloin ruo-hostossa luodon keskustassa tai aivan rantakivikossa. Kalalokki-yhdykskunnat ovat varsin hajallisia ja monet muut lajit, etenkin tiirat pesivät kolonian „rajojen“ sisäpuolella, siellä täällä kalalokkien pesien välissä. Sitävastoin ovat seuraavien lajien (harmaa- ja selkä-lokin) yhdykskunnat aina olleet tarkoin rajoitetut ja vain jonkun yksityisen vesilinnun tai karikukon pesä on löytynyt rajojen sisäpuolelta.

Kalalokkikanta ei myöskään täällä näytä vähenneen, kuten K. E. SUNDSTRÖMIN tutkimalta alueelta, pikemminkin päinvastoin. R. PALMGREN kirjoittaa näet 1913 kalalokista: „Häckande förekommer arten överallt i det yttre skärgårdsgebitet, men ingenstädes i stort antal, utan merendels glest spridd och enstaka.“ Niinä muutamina vuosina, joiden aikana olemme alueella retkeilleet, ovat tutkimaimme yhdykskuntien suuruudet enimmäksen pysyneet jokseenkin konstantteina: esim. Enbusken v. 1930 2—3, v. 1931 5—6, v. 1932 8—10 ja v. 1933 6—7 paria sekä Espskär v. 1931 9—10, v. 1932 n. 9 ja v. 1933 n. 12 paria.

Larus a. argentatus Pontopp. Tiedossamme on vain kaksi yhdyskuntaa, toinen luodolla Rönbuskenilta 150 m. E (vuosittain 20—25 paria) ja toinen Espskärskubbenilla (vuosittain 10—20 paria, v. 1933 eniten, 22 paria). Lisäksi pesii harmaalokki useilla luodoilla yksitellen, esim. pienellä Rödakonilla Kytön lähellä säännöllisesti joka vuosi. Ilmeisesti harmaalokki on täällä huomattavasti lisääntynyt, koska R. PALMGREN (1913) sanoo sen olevan ulkosaaristossa „synerligen sparsamt förekommande häckfågel“. Ennen vuotta 1914 se on ilmeisesti ollut yhtä harvinainen täällä kuin myöhemmin Tammissaaren edustalla olevassa saaristossa SUNDSTRÖMIN siellä retkeillessä.

Harmaalokin asuttamat luodot ovat joko pieniä tai keskikokoisia, yleensä korkeita ja jyrkkärantaisia. Harvemmin tapaa pesän metsäiseltä luodolta (Rönbusken: 20. VI. 1933 2 munallista pesää ja yksi poikanen, aivan lähellä edellämainittuja harmaalokkiyhdyksuntia). — Poikaset kuoriutuvat täällä pääasiassa kesäkuun toisella ja kolmannella viikolla.

Larus f. fuscus L. Alueen yleisin lokki. Suurin selkälokkiyhdyksunta on Enbuskenilla (v. 1933 n. 90 paria), myöskin luodolla Rönbuskenilta 150 m E pesii vuosittain 25—30 paria. Pienempiä 3—15 paria käsittäviä kolonioita olemme tavanneet toistakymmentä. Usein on sen havaittu pesivän yksinään. Metsää kasvavilta luodoilta pesiä tapaa harvemmin: Espskär 19. VI. 1931 1 pesä, 1 muna ja Rönbusken: 20. VI. 1933 2 munallista pesää.

Selkälokki pesii alueen keskikokoisilla, harvemmin pienillä luodoilla, säännön mukaisesti sellaisilla, joilla on ainakin vähän ruohotai pensaskasvillisuutta. Kuvaavaa tässä suhteessa on selkälokki- ja harmaalokkiyhdyksuntien sijoitus Espskärskubbenilla ja Rönbuskenin E-puolella olevalla luodolla. Harmaalokit asuttavat molemmilla paikoilla merenpuoleisen, täysin paljaan ja karun luodon osan. Selkälokit taas ovat vallanneet kummankin luodon mantereen puoleisen rinteeseen, jossa on pienempiä tai suurempia sammal- ja ruohomattoja. Tällaisilla paikoilla sen pesät kaikilla muillakin luodoilla miltei poikkeuksetta sijaitsevat. Varsin usein tapaa sen pesiä haahkanpesien tapaan pienten katajapensaiden alta niin sijoitettuna, että hautovalla linnulla on hyvä lentoonlähdomahdollisuus. Munia selkälokin pesueessa on ollut useimmiten 3, tavallinen on myöskin 2:n munan pesue, kerran (Gaddarneilla 20. VI. 1932) olemme tavanneet 5 muna samassa pesässä (2 naarasta?). Poikaset kuoriutuvat yleensä kesäkuun puolivälissä ja ensimmäiset lentokykyiset poikaset tavataan saman kuun lopulla ja heinäkuun alussa. Eri yhdyskuntien välillä on eroavaisuutta kuoriutumisaikaan nähden. Niinpä Enbuskenilla on vielä juhannuksen tienoilla huomattava joukko kuoriutumattomia pesueita¹⁾.

Merkillistä kyllä, emme ole kertaakaan saaneet todistuksia selkälökkien vahingollisuudesta, vaikka sen yleisesti väitetään ryös-

¹⁾ Todennäköisesti on kysymys jonkinlaisesta „sukuryhmityksestä“ (Stammesgenossenschaft), samanlaisesta kuin NOLL on huomannut monilla lintulajeilla (Schweiz. Arch. f. Ornithol. 1: 176—191).

tävän varsinkin vesilintujen munia ja poikasia. Esim. löytämämme pilkkasiipipesueet ovat melkein aina olleet juuri selkälökkiihdykskunnassa tai aivan sen välittömässä läheisyydessä.

Larus marinus L. Merilokkia pesinee Espoon ja Kirkkonummen ulkosaaristossa vuosittain vain 2—3 paria. Olemme tavanneet lajin vain kaksi kertaa: 25. VI. 1930 tavattiin Lybeckhällarneilla melkein lentokykyinen poikanen ja 20. VI. 1932 näimme Örskärillä yhden yksilön (ad.) lentävän suunnassa E—W. R. KREÜGER (1928) mainitsee yhden parin vuosittain asustavan Kittelskäreillä (v. 1926 Trattenilla ja v. 1927 Skopanilla). Lisäksi G. Bergman on v. 1934 havainnut jälleen merilokin asustaneen Trattenilla. Niinikään on se joinakin vuosina Bergmanin mukaan pesinyt Systrarneilla.

Sterna h. hirundo L. et *Sterna macrura* Naum. Molemmat lajit ovat ulkosaariston yleisimmät linnut. Pesivät kaikkialla Helsingin, Espoon ja Kirkkonummen ulkokareilla, joskin ensinmainitusta paikasta pesueet tulevat säännöllisesti ryöstetyiksi ja hävityiksi. Kalatiira näyttää olevan paljon lukuisampi. Lapintiiroja tiirojen kokonaismäärästä on n. 30 %. Sisäsaaristossa ja Helsingin edustalla tapaa yhdyskuntia, joissa on ainoastaan kalatiiroja, kun taas lännempänä ulkokareilla on jo lapintiiroja runsaasti. Pesäpaikakseen tiira tavallisesti valitsee pienemmän tai suuremman paljaan luodon, harvemmin metsäisen saaren ja tällöinkin sen puuttoman, pitkälle mereen pistävän ulokkeen. Pariluku yhdyskunnissa vaihtelee 10:stä 30:een pariin, mutta myös suurempia yhdyskuntia, joissa pesäluku on 40—100, tavataan. (Lökhäll vuosittain n. 70 paria). Parimäärä perättäisinä vuosina pysyttelee suunnilleen konstanttina. (Lökhäll v. 1931—1932 62 ja 64 pesää sekä Enbusken v. 1931—1932—1933 36, 43 ja 38 pesää). Harvoin se jonkun häiritsevän tekijän vaikutuksesta vähenee (Röda-kon v. 1931—1932 35 ja 17 pesää).

Täydet pesueet tavataan normaalisesti kesäkuun puolivälissä,

Kalatiiran pesä, jossa 8 munaa! Tirgrund heinäk. 1931. — Valok. R. T.

Nest of *Sterna hirundo* with 8 eggs.

jolloin myös aikaisemmista pesueista poikaset alkavat kuoriutua. Tuoreita munia voi kuitenkin löytää vielä heinäkuun lopussa (Storhällan 21. VII. 1929) ja untuvapoikasia elokuun puolella. Pesissä on tavallisesti 2—3 munaa, usein myös 4. Olemmepa kerran löytäneet pesän (Drumsö: Tirgrund 3. VII. 1931), jossa oli 7 munaa ja yksi juuri kuoriutunut poikanen. Munien väristä päättäen oli kysymyksessä kolmen eri yksilön pesueet.

Hydroprogne tschegrava (Lep.). Tätä yleensä harvinaista lajia on varsin runsaasti Espoon ja Kirkkonummen ulkosaaristossa. Siellä tavataan useampia kolonioita, vaikka laji kirjallisuustietojen mukaan muualla Suomen rannikoilla pesii varsin harvinaisena erillisinä pareina. Niinpä se Tammisaaren saaristossa on tavattu vain kerran pesivänä, sekin v. 1912 (SUNDSTRÖM 1927). R. KREÜGER (1928) erehtyy väittäessään Kirkkonummen Kittelskärien Juktisgrundia ja Tirgrundia ainoiksi pesäpaikoiksi Porkkalan ja Söderskärin välillä, sillä R. PALMGREN (1913) mainitsee raukutiiran pesineen jo vuosisadan alussa Espoon Lökhällillä ja Espskär-luodoilla, niillä luodoilla, jotka ovat lajin nykyisiäkin pesäpaikkoja. Yhdyskuntia on ollut seuraavilla luodoilla: Lökhäll, Juktisgrund, Skopan, Tratten ja Lergrund sekä hajallisina pareina (1—2 paria luodollaan) monilla muilla luodoilla (esim. Rödakon, Enbusken, Rönnbusken, Salgrund). Nämä pesäpaikat eivät kuitenkaan ole ehdottomasti jokavuotisia, sillä raukutiira syystä tai toisesta erittäin herkästi muuttaa asuinpaikkaa. Niinpä Espoon Lökhällillä oli v. 1931 9 paria ja v. 1932 vain yksi pari. Kirkkonummen Lergrundilla v. 1930 25. VI. yksi pari ja v. 1934 26. VII. n. 30 paria (G. Bergman suullisesti). Kittelskäreillä yhdyskunta on vaihtanut melkein joka vuosi asuinpaikkaa:

1927 19. VI. Juktisgrund 9 pesää (Kreüger 1928). — 1930 27. VI. Tratten 18 pesää. — 1932 29. V. Tratten 11 pesää (H. SUOMALAINEN 1933). — 1934 Skopan 14 pesää, Tratten 15 pesää (G. Bergman), Juktisgrund 16 pesää.

Raukutiira pesii aivan uloimmilla kareilla ja vain harvoin joku pari asettuu pesimään lähemmäksi rannikkoa, tällöinkin ulkomeren laitaan. Erilliset parit useimmiten ovat tiira- tai lokkiyhdyksunnassa.

Pesimisaikaan raukutiira harvoin eksyy pyyntiretkelle sisäsaaristoon, mutta syyskesällä se on siellä varsin tavallinen näky.

Stercorarius parasiticus L. 26. ja 27. VI. 1930 näimme yhden yksilön lentelevän Löflandetin (Kittelskären) lähettyvillä tiirujen ja lokkien ahdistamana. On mahdollista, että se pesi jollakin lähiluodolla. Laji pesii varmasti alueella, koska G. Bergman kertoo nähneensä siellä juuri lentokykyisiä poikasia.

Uria g. grylle L. Riskilä pesii melkein kaikilla ulkosaariston luodoilla, joista on löydettävissä sille ominaisia pesäpaikkoja. Täälläkin alueella on samoin kuin Tammisaaren ulkosaaristossa (SUNDSTRÖM 1927) pieniä kolonioita, joista suurin on Rönnskärin majakan lähellä olevalla Söderskärillä, v. 1930 n. 30 paria. Pienempiä yhdyskuntia on monilla luodoilla: esim. Skrubbön 10—15 paria (KREÜGER 1928), Espskärskubb 6—10 paria, luodolla Rönbuskenilta 150 m E n. 10 paria. Täällä pesät sijaitsevat kallion halkeamissa eikä kuten Vaasan saaristossa (TAXELL 1934) pienten kivimöhkäleiden alla.

Poikasten kuoriutuminen on verrattain myöhäinen, sattuen kesä- ja heinäkuun vaihteeseen. Poikasia tapaa juhannuksen tienoilla hyvin vähän.

Näinä vuosina (1929—33), joina olemme retkeilleet alueella, olemme laskeneet siellä pesivän keskimäärin 1700 paria, josta tärkeimpien lajien osalle tulee senraavat määrät:

<i>Arenaria interpres</i>	35	<i>Larus argentatus</i>	65
<i>Somateria mollissima</i>	130	<i>Larus fuscus</i>	290
<i>Oidemia fusca</i>	20	<i>Sterna hirundo et macrura</i>	500
<i>Nyroca fuligula</i>	65	<i>Hydroprogne tschegrava</i>	72
<i>Larus canus</i>	155	<i>Uria grylle</i>	90

Kirjallisuutta. HORTLING, I., 1929—31, Ornitologisk Handbok. Helsingfors. — KIVIRIKKO, K. E., 1927, Suomen linnut II. Porvoo. — KEÜGER, R., 1928, Iakttagelser rörande fågelfaunan på Kittelskären. Ornis Fennica V: 36—48. — PALMGREN, R., 1913, Helsingforstraktens fågelfauna. Acta Soc. F. Fl. Fenn. 38. — SUNDSTRÖM, K. E., 1927, Ökologisch-geographische Studien über die Vogelfauna der Gegend von Ekenäs. Acta Zool. Fenn. 3. — SUOMALAINEN, H., 1933, Suomen lintutieteellisen yhdistyksen kevätretki 1932. Ornis Fennica X: 14—15. TAXELL, C. G., 1934, Fågelfaunan på Valsörarna i Vasa skärgård. Ornis Fennica XI: 5—13. — v. WRIGHT, MAGNUS, 1848, Helsingfors traktens fogel-fauna. Notiser ur Sällsk. F. Fl. Fenn. Förhandl. 1.

Summary: On bird-life in the archipelago of Espoo and Kirkkonummi. The previous contains some observations on the bird-population, breeding in the sheries 15 km. west of Helsinki, the capital of Finland. The study chiefly concerns the rocky outskirts of the archipelago (south of the dotted line on the map). These small islands can be divided into three types:

1. Bare open rocky islets where the vegetation is very scanty or totally lacking. Some of them are low and quite small. In stormy weather they are washed all over by the waves. Others have steep, higher shores and are covered with low herbaceous plants (*Sedum acre*, *Allium schoenoprasum*, *Matricaria inodora maritima*, *Carex*, etc.).

2. Rocky islets with a vegetation of both herbaceous plants and shrubs. The herbaceous plants are approximately the same as on the islets of the first group, but the vegetation is richer. The juniper often covers comparatively large areas.

3. Wooded islands. Some of these are totally covered with wood, on others there are only groups of trees. The pine is most common, but the spruce is also rather frequently found. The birch, the alder and the mountain-ash are less prominent.

The percent of salt of the sea-water is here 0,5.

As to its composition the bird-population in the region studied is on the whole similar to that in other parts of the Finnish coast. But the number of nesting pairs is considerably greater than in the neighbouring coast areas (see table p. 133; compare with SUNDSTRÖM 1927). Of the typical sea-birds *Somateria mollissima*, *Arenaria interpres*, *Larus marinus*, *Uria grylle* are found, but *Alca torda* is lacking, although it is to be found in the adjacent areas. *Nyroca fuligula*, which was very rare at the coast in this region about twenty years ago, is now quite a common breeder, while *Somateria mollissima* on the other hand seems to have diminished. It is a remarkable feature that such typical fresh-water birds as *Larus ridibundus* and *L. minutus* nest on some of the small sheries of the archipelago. *Hydroprogne tschegrava*, which is very rare at the Finnish coasts in general, breeds yearly in two or three small colonies, the total number of pairs rising to 70.

Tiedonantoja.

1. *Yöhaikara*, *Nycticorax n. nycticorax* (L), Suomessa. Kuopion pitäjässä Kolmisoppi-lammen rannalla (noin 5 kilometriä Kuopion kaupungista lounaiseen) löytyi marraskuun 6 päivänä 1935 nuori yöhaikara. Löytö on ensimmäinen Suomessa. Löytäjät, kaksi nuorta läheisen Pilpan talon tyttäret, toimittivat linnun vielä samana päivänä taitelija Matti Karppaselle, joka sen täytti Kuopion Museolle. Lintu oli kovasti laihtunut, joten se luultavasti oli kuollut nälkään.

Linnusta mainittakoon seuraavat taiteilija Karppasen antamat lähemmät tiedot: Siipien kärkien väli on 108 cm, pituus nokan kärjestä pyrstön pää-